

تکنیک کلاسیک

اقدام پژوهی

سطح بندی شرکت کنندگان برنامه:

اولین بار می خواهند شرکت کنند

نوشته اند، اما مقام کسب نشده

کسب مقام استانی و کشوری

مخاطبان:

مدیران

کارشناسان اداری

معلمان و عوامل اجرایی مدارس

اقدام پژوهی

فرهنگ

کم خطا ترین مسیر

بیشترین بازده

مقدمه

تعریف پژوهش: کاوشی نظام‌مند، انتقادی و خود انتقادی که هدفش کمک به پیشرفت دانش و خرد است.

پژوهش آموزشی: کندوکاوی انتقادی با هدف تاثیرگذاری در قضاوت‌ها و تصمیم‌های آموزشی به منظور بهبود عملکرد آموزشی است.

اقدام پژوهی: (Action Research) یکی از روش‌های تحقیق کیفی و توصیفی است، از دو مفهوم اقدام و پژوهش تشکیل شده و با عناوین دیگری مانند پژوهش در عمل، تحقیق عملی، پژوهش حین عمل، پژوهش بر مبنای همکاری و پژوهش در محیط عمل در بین پژوهشگران معروف است.

تعاریف اقدام پژوهی

پژوهش در یک محیط طبیعی به منظور تغییر مسیری که محقق با آن کنش متقابل دارد.

Mcfarland & Stansell 1993

اقدام پژوهی؛ کنش علمی نظام‌مند محقق، با هدف بهبود است.

Mctaggart 1991

فرایند جستجوی منظم مشارکتی، برای مشخص کردن «یک موقعیت نامعین» و کوشش جهت کاهش یا رفع آن است.

بازرگان (1385)

تعاریف اقدام پژوهی

عملی است که با پژوهش در هم آمیخته و اقدامی که تحقیق به آن نظم می‌بخشد، کوششی شخصی در راه رسیدن به شناخت که با پیشرفت و اصلاح به دست می‌آید.

هاپکینز (2002)

نوعی تحقیق است که توسط خود افراد درگیر در يك مسئله و برای حل یا کاهش آن، انجام می‌گیرد. عمل، محور اساسی در این نوع تحقیق است.

قاسمی پویا (1381)

فرایندی نظام‌مند برای حل مسائل و ایجاد بهبود امور است.

تومال (2010)

مبانی معرفت شناختی اقدام پژوهی علاوه بر واقع گرایی و رئالیسم علمی ریشه در

1996 Gall, Borg & Gall	تفسیر گرایی
2010 کرایسنت 2002 مک نیف 2010 وایتهد 1387 بازرگان 1988 دنس کمپ	پارادایم انتقادی
Mcintosh2010	اثبات گرایی
مبتنی بر دیدگاه لوین و دیوئی	پراگماتیسم

شروع اقدام پژوهی در جهان و ایران

کورت لوین Kurt Levin برای اولین بار در سال 1944 با بیان این عقیده، که اگر تحقیق نتواند فایده عملی داشته باشد، تحقیقی ناکافی است، زمینه لازم را برای تحقیق عمل نگر یا اقدام پژوهی فراهم ساخت و به عنوان پدر این روش، شناخته می‌شود. به نظر او، هدف اصلی تحقیق تنها درک و تفسیر رویدادها نیست، بلکه تغییر آنها نیز هست.

شروع اقدام پژوهی در جهان و ایران

در جنگ جهانی دوم افراد رشته های مختلف علوم انسانی بصورت گروهی روی مسائلی مانند کارگران و درمان اسیران جنگی، اولین پژوهش های اقدام پژوهی را استارت زدند. این روش پژوهش از آمریکا شروع شد و در انگلستان و استرالیا رواج زیادی یافته است. در ایران نیز، از این روش در بخش آموزش و پرورش، صنعت و بهداشت استفاده می شود، اما نتایج حاصل از این پژوهش ها، به ندرت در مجلات چاپ شده است.

شروع اقدام پژوهی در جهان و ایران

تحول در اقدام پژوهی:

توصیف ← استفاده از آمار ← بکارگیری مبانی و مفاهیم روش شناختی

از آنجایی که در روش اقدام پژوهی، معلم نقش یک پژوهشگر ایفا می کند، این رویداد مهم در آموزش پرورش به عنوان «معلم پژوهنده» نامگذاری شده است.
(دوره 24)

مراحل اقدام پژوهی

کورت لوین و ارنست تی استرینگر Ernest T.Stringer چرخه‌ی پژوهش در عمل را به سه مرحله‌ی عمده تقسیم کرده‌اند:

1. نگاه کنید: داده‌ها و اطلاعات مربوط را گردآوری کنید؛ وضعیت موجود را شرح دهید. (مشاهده)

2. فکر کنید: کشف کنید چه چیز اتفاق می‌افتد. تفسیر کنید و چرایی و چگونگی آن را مطرح سازید. (تامل)

3. عمل کنید: برنامه‌ریزی کنید – اجرا کنید – ارزشیابی کنید. (اقدام)

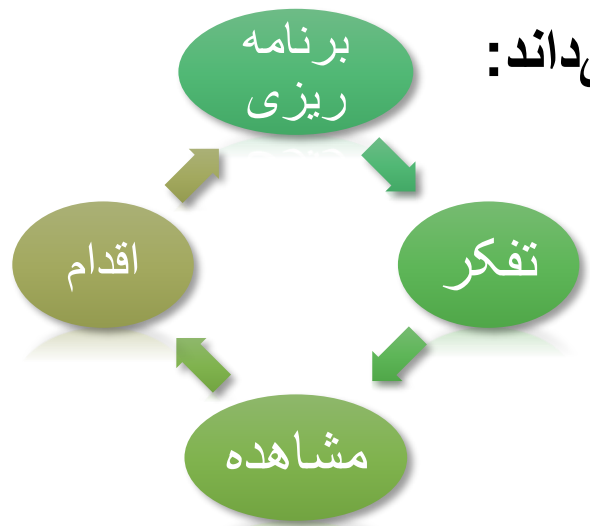
مراحل اقدام پژوهی

جین مک نیف Jean McNiff چرخه‌ی پژوهش در عمل را به سه مرحله‌ی عمده تقسیم می‌کند:

- 1- تشخیص (طراحی)
- 2- تغییر (اجرا)
- 3- ارزیابی (ارزشیابی)

کورت لوین انگاره اقدام پژوهی را شامل این 4 مرحله می‌داند:

- 1. تفکر
- 2. مشاهده
- 3. عمل (اقدام)
- 4. برنامه‌ریزی

مراحل نه گانه اقدام پژوهی، بر اساس دیدگاه مایکل بیسی

1- مشخص کردن موضوع و عنوان پژوهش (موضوع) چگونه می‌توانم را بهبود ببخشم؟

موضوعاتی نظیر جو کلاس، مدیریت کلاس، راهبردهای تدریس و مواد آموزشی و رفتار اجتماعی و شناختی دانش‌آموزان می‌توانند با اقدام پژوهی مورد مطالعه قرار گیرند و تغییرات لازم در این زمینه‌ها انجام شود.

2- توصیف وضعیت موجود و تشخیص مسأله (بیان مسأله)

3- گردآوری اطلاعات (شواهد 1)

4- تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها

5- انتخاب راه‌حل جدید موقتی

6- اجرای طرح جدید و نظارت بر آن

7- گردآوری اطلاعات (شواهد 2)

8- ارزشیابی تاثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

9- تجدیدنظر و دادن گزارش نهایی یا اطلاع‌رسانی (کاستلو، 1394: 26).

ابزار گردآوری اطلاعات در اقدام پژوهی

مشاهده

پرسشنامه

اسناد (لیست نمرات، یادداشتهای معلم و دانش‌آموز، برگه امتحانی و ...)

ویژگی‌های اقدام پژوهی

— روح مشارکتی حاکم بر آن

— جنبه یادگیری در عمل و توسعه حرفه‌ای و شغلی

— تاکید بر اقدام عملی و دگرگونی

— چرخه‌ای و طولی بودن

— تمرکز بر مشکل

— تفکر جمعی در کلیه مراحل تحقیق به جای تفکر فردی

— مساله تحقیق مربوط به شغل محقق است

— چون کیفی است از انعطاف‌پذیری برخوردار است

— پیوند بین نظریه و عمل

اهداف اقدام پژوهی

پیوند و ارتباط بین نظریه و عمل آموزشی با اقدام پژوهی قابل تحقق است.

ژرف نگری انتقادی در پژوهش آموزشی با اقدام پژوهی قابل دستیابی است.

حرکت به سوی تدریس پژوهش مدار و افزایش مهارت شغلی.

وجوه اشتراک اقدام پژوهی با تحقیق‌های علمی

نظام مند بودن
بیان مسئله
پرسش مشخص
اطلاعات مدون
انتقادی بودن
کنترل نظام مند
تولید دانش

تفاوت اقدام پژوهی با سایر پژوهش‌ها

- شرکت کننده نه به عنوان نمونه پژوهشی، بلکه به عنوان مشارکت کننده محسوب می‌شود.

* در اقدام پژوهی با مساله پژوهش سر و کار داریم، یعنی حل مساله، اما در تحقیقات دیگر با فرضیات یعنی تایید یا رد فرضیه استفاده از آمار

* اقدام پژوهی بهبود وضعیت، دیگر پژوهش‌ها تعمیم نتایج

امتیاز	ضریب	گزینه‌ها					ملاک	ردیف	جنبه ارزشیابی
		خیلی کم ۱	کم ۲	متوسط ۳	زیاد ۴	خیلی زیاد ۵			
	۲						از طریق اقدام پژوهی قابل مطالعه و بررسی است.	۱	عنوان اقدام پژوهی
	۱						روشن و قابل فهم است.	۲	
	۲						موضوع با مسائل حرفه‌ای اقدام پژوهی مرتبط است.	۳	
	۲						مساله براساس مستندات و شواهد کافی بیان شده است.	۴	توصیف و تشخیص مساله اقدام پژوهی
	۲						اهداف به وضوح بیان شده است.	۵	
	۲						از روش‌های معتبر برای گردآوری داده‌ها استفاده شده است.	۶	گردآوری، تحلیل داده‌ها و اطلاعات
	۳						از منابع پژوهشی مرتبط استفاده شده است.	۷	
	۲						عوامل موثر در ایجاد مساله به درستی شناسایی شده است.	۸	
	۲						جمع آوری داده‌ها و نتیجه‌گیری اطلاعات از چارچوب منطقی برخوردار است.	۹	
	۳						راه حل‌های پیشنهادی با موضوع و اهداف اقدام پژوهی تناسب دارند.	۱۰	راه حل‌های پیشنهادی
	۱						از مشارکت و نقادی همکاران استفاده شده است.	۱۱	
	۲						راه حل‌های پیشنهادی مبتنی بر اطلاعات و مطالعات کافی هستند.	۱۲	
	۲						راه حل‌های پیشنهادی بدیع و مبتکرانه است.	۱۳	
	۲						فرایند اجرا با ذکر جزئیات به روشنی بیان شده است.	۱۴	اجرا
	۲						اجرای راه حل با نظارت کافی همراه بوده است.	۱۵	
	۲						تغییرات مورد نظر در فرایند اجرا مشخص شده است.	۱۶	نتایج
	۲						مدارک برای تایید روش و نتایج، کافی و معتبر است.	۱۷	
	۱						تنظیم گزارش از شیوه درست (فصل بندی - ارجاعات و منابع) برخوردار است.	۱۸	گزارش اقدام پژوهی
	۱						آئین نگارش رعایت شده و عاری از اشتباه تایپی است.	۱۹	
	۳						می تواند به عنوان سند مفید آموزشی و پرورشی، مورد استفاده معلمان یا سایر کارکنان آموزش و پرورش قرار گیرد.	۲۰	

منابع:

- _ ایمان، محمد تقی (1391) روش شناسی تحقیقات کیفی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ اول.
- _ پیگوت ایروین، ایلین (1397) پیگیری هدف در آموزش و پرورش با اقدام پژوهی متمرکز، ترجمه نیازی، محسن و سلیمان نژاد، محمد، انتشارات ملرد.
- _ ساکی، رضا (1383) اقدام پژوهی (برای بهبود آموزش و تدریس)، چاپ اول، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- _ قاسمی پویا، اقبال (1384) پژوهش در عمل، چاپ افست، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- _ کاستلو، پاتریک جی. ام (1394) اقدام پژوهی، ترجمه محمدرضا شادرو، چاپ دوم، انتشارات آگاه.

باتشکر از همراهی شما

سلیمان نژاد